

Nagyvárosok, a remény mágnesei – HABITAT-világnap

1985 óta, amikor az ENSZ Közgyűlése minden év októberének első hétfőjét HABITAT-világnappá nyilvánította, a Föld valamennyi országában ezen a napon sor kerül az adott térségek terület- és településfejlesztési problémáinak átgondolására. Mivel világméreteken ma is még a városba áramlás a területi folyamatok legmarkánsabb jellemzője, a 2006. évi világnap témájául az ENSZ HABITAT a *Nagyvárosok, a remény mágnesei* címet választotta. Az idén október 2-án emlékeznek meg világszerte a HABITAT-világnap jelentőségéről, a HABITAT által megfogalmazott elvek országoként különböző érvényesüléséről. Konferenciákat, szakmai és társadalmi rendezvényeket szerveznek, melyek célja az érintett térségek valós területi problémáinak és az azokból kivezető lehetséges utaknak a bemutatása. A területi problémák – mint például a túlzott mértékű koncentrációs népességmozgások –, az ezekből fakadó ellátási, szolgáltatási feszültségek a világ valamennyi országában a lakónépesség jelentős részét közvetlenül érintik, így társadalmi jelentőségük nem vitatható. Más kérdés ugyanakkor, hogy ezt a társadalommal mennyire sikerül megértetnünk. Az ENSZ HABITAT létrejöttének alapvető célkitűzéséből következően a HABITAT világméretű intézményhálózatának feladata a Föld valamennyi országának mozgósítása, az egyes országokon – és az országok különböző csoportjaiból képződő, kontinentális dimenzióban kialakuló régiókon – belüli fejlődési anomáliák felismeréséhez szükséges ismeretek átadása, az ismeretekre építve a problémák megoldását célzó stratégiák kimunkálása, a stratégiai célkitűzésekhez igazodó cselekvési programok megalkotása, a cselekvések feltételét képező eszközrendszerek biztosítása.

A világméretű problémák színteréről a világrészek, és azokon belül a földrajzilag és társadalmi-gazdasági fejlettségüket tekintve is sok különbséget mutató nagyrégiók szintjére érkezve egyre inkább kirajzolódnak a térségeken belüli differenciálódás jelenségei. Hogyan tud az ENSZ HABITAT ezzel a kihívással szembenézni?

A differenciálódás szinte minden területi dimenzióban megfigyelhető jelenség, ugyanis a centrum–periféria viszonyok sokfélesége rendkívül változatos formákban figyelhető meg a területi fejlődés folyamatában. Nem beszélhetünk – sem térben, sem időben – elszigetelt, statikus jelenségekről, csupán az időben és térben különböző iránnyal és intenzitással jelentkező mozgásfolyamatokról, a népességnek, a gazdasági tevékenységeknek, az ellátásnak-szolgáltatásnak, illetve a tőkének változó koncentrációs és dekoncentrációs tendenciáiról.

Mindezen okfejtések után kíséreljük meg a 2006. évi HABITAT-világnap témájának hazánkra és a kelet-közép-európai régióra történő értelmezését.

A kelet-közép-európai régió országainak többségében az elmúlt évtizedekben lezajlott már a gazdaságfejlesztésnek az ipar által generált nagy fejlődési szakasza, amely kettős koncentrációt váltott ki a térben, a rurális térségek irányából az iparosodottabb térségekbe, illetve a kisebb településekből a nagyobb városok felé. Magyarországon ennek a koncentrációs folyamatnak a fejlesztéspolitikai kezelése az 1970-es, 1980-as években több-kevesebb sikerrel lezárult, s különösen a politikai rendszerváltást követően új gazdaságfejlesztési szakasz van kibontakozóban. A korábbi – tervgazdasági rendszerben folyó – fejlődési szakasz után ma a piacgazdaság törvényei mozgatják a fejlődési folyamatokat, többnyire igen nehezen kezelhető új problémák megjelenésével. A területpolitika számára ezek az új jelenségek igen nagy kihívást jelentenek.

Nemcsak a piacgazdaság új mozgatórugói állítanak korlátokat a központi irányítás, irányíthatóság elé, hanem az ipar helyett a szolgáltatási szektor fejlődést generáló szerepe, valamint a tudásközpontú gazdaság új követelményei is. Sajátos helyzetet teremt ma országunkban az a kettősség, amely egyrészt a korábbi nagy népességmozgások után a dekoncentrációs folyamatok megindulásából, másfelől a nagyobb városok hálózatának megváltozott szerepéből vezethetők le.

A városok ma már nem a tömeges munkahelyteremtés színhelyei, hanem az innovatív, tudásközpontú társadalmi-gazdasági tevékenységek által követelt minőségi településfejlesztés szinterei. *A városok ma azért váltak a „remény mágnesaivé”, mert a magasabb szintű tudás megszerzésének lehetőségét biztosítják.* Fejlesztéspolitikai kezeléstük a sokoldalú mérlegelést, a spontán növekedés korlátozását, a város–városkörnyék összehangolt fejlesztését igényli.

Magyarország európai uniós tagsága folytán lehetőség kínálkozik a 2007–2013 közötti időszakban külső támogatások felhasználására a városrehabilitációs feladatok felgyorsítása érdekében. Ezt a lehetőséget országunknak mindenképpen meg kell ragadnia, mert a városhálózat további erősítése a térségfejlesztés egyik fontos feltétele. A második Nemzeti fejlesztési terv most készülő regionális operatív programjának fontos eleme a pólusfejlesztési terv gondos kimunkálása. Annak érdekében, hogy ez a terv reálisan megvalósítható legyen,

ugyanakkor ne váltson ki újabb koncentrációs hatásokat, igen elmélyült szakmai munkára, sok fontos szempont és esetenként egymással ütköző érdek összeegyeztetésére van szükség. Nagy szerepe van a térségi gondolkodásnak e terv kimunkálásában, hiszen a városhálózat fejlődésének kisugárzó hatása van regionális nagyságrendben is.

Az ENSZ HABITAT Kelet-Közép-Európai Információs Irodájának felügyelete az Országos Lakás- és Építészeti Hivatal megszűnése folytán az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumhoz került át, integrációja most van folyamatban. Ez magyarázza, hogy a 2006. évi HABITAT-világnap alkalmából az iroda nem tud az esemény megünneplésére szakmai rendezvényt szervezni. A HABITAT központi ünnepségét ez idén Nápolyban tartják. A világhálózattal rendelkező HABITAT rendezvénysorozatának eseményeiről tájékoztatást fogunk adni.

Ismertette: *Hörcher Ferencné*

HAZAI STATISZTIKAI FOLYÓIRATOK TARTALMA

Statisztikai Szemle

2006/9

A Földhasználati és földfelszín-borítottsági összeírás módszertani háttere
– *Galambosné Tiszberger Mónika*

Mintaelemszám tervezése Likert-skálát alkalmazó lekérdezésekben
– *Kehl Dániel – Dr. Rappai Gábor*

Befektetések kockázatának mérése – *Bugár Gyöngyi – Uzsoki Máté*
A társadalom és a gazdaság főbb folyamatai 2005-ben

Gazdaság és Statisztika

2006/4

Kőrösy József a metodikus – *Nyitrai Ferencné Dr.*

Energiapolitika: kihívás és válasz(ok) – *Botos József – Botos Katalin*

A magyar ruházati piac jelene és jövője – *Fogarassy Gabriella*

Gázárak az Európai Unióban – *Freid Mónika*

A külföldi működő tőke regionális tendenciái Magyarországon
– *Tejnóra Judith – Fenyőfalvi György*